

ראשית הזמן

ערב יום הכיפורים

בְּעֶרְבַּיּוֹם הַכִּפּוּרִים

הַפְּלִגְנוּ

מִנְסִיוֹנוֹת שְׁתַּמּוּ אֶל נְסִיוֹנוֹת שְׁהַחֲלוּ.

עֶרְבַּיּוֹם הַכִּפּוּרִים הִ'הָ לָנוּ

רֵאשִׁית הַזְּמַן

בְּדַמְמַת אֵי שְׁהָאִיר

יָם

בְּנֵרוֹת

שָׁם אֲמַצֵּת אוֹתִי אֶל לִבְךָ הַדּוֹאֵב

לִפְנֵי הַכֹּל יָכוֹל

בְּטָרֵם תִּלְךָ לְהַתְּפַלֵּל עִם כָּלֵם

בְּטָרֵם תִּהְיֶה אֶחָד מִן הָעֵדָה

בְּהִיכָל

אֶחָד מִן הָעֲצִים

בְּיַעַר.

זלדה, "ערב יום הכיפורים", בתוך: 'שירי זלדה', הוצאת הקיבוץ המאוחד, 1985, עמ' 138.

שאלות והצעות ללימוד ושיחה:

- זלדה מתארת את הכניסה ליום הכיפורים כהפלגה, יציאה למסע, ויחד עם זאת כאי של ראשית, של דממה שמאירה את ים הרעש. בפתח השנה החדשה רגע לפני שמתחילה השגרה אנחנו עוצרים לימי חג רבים. מה יכולה לאפשר לנו העצירה, ההאטה, הדממה? לשם מה היא נדרשת ומה הייתם רוצים שיקרה בעצירה הזו?
- הרגע הדק הזה, כמעט בלתי נראה, משנה שמסתיימת לשנה החדשה, מנסיונות שניסינו או התנסנו בהם לניסיונות שננסה השנה, כמו גם המעבר מהשגרה הסואנת אל שבת שבתון, מחול אל הקודש, זהו רגע שמתואר אצל זלדה גם כרגע של מעבר מהקרבה האינטימית אל השייכות לעדה, לקהל, לחברה. איפה אתם מוצאים את עצמכם במתח הזה שבין הקרבה ללב, לקרובים לכם ביותר, לה', לבין השייכות הרחבה לקהל? ומה הקשר בין השניים?

- זלדה קוראת לזמן הזה, לערב יום הכיפורים 'שם' - 'שם אמצת אותי אל לבך הדואב / לפני הפל יכול'. כמו מותחת את הרגע הדקיק, נותנת מרחב והופכת את רגע המעבר הזה למקום של ממש. מה היתם רוצים שיקרה 'שם'?

על הניסיונות

תנו רבנן: לעולם יראה אדם עצמו כאילו חציו חייב וחציו זכאי.

עשה מצוה אחת – אשריו, שהכריע עצמו לכף זכות,

עבר עבירה אחת – אוי לו, שהכריע את עצמו לכף חובה.

שנאמר: "וחוטא אקד אבד טובה הרבה" – בשביל חטא יחידי שחטא אבד ממנו טובות הרבה.

רבי אלעזר ברבי שמעון אומר: לפי שהעולם נידון אחר רובו, ותיחיד נידון אחר רובו,

עשה מצוה אחת – אשריו, שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות,

עבר עבירה אחת – אוי לו, שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף חובה,

שנאמר: "וחוטא אקד כו" – בשביל חטא יחידי שעשה זה אבד ממנו ומכל העולם טובה הרבה.

/ תלמוד בבלי מסכת קידושין דף מ'

- כיצד אתם מבינים את ההכוונה של רבותינו לראות את עצמנו חצי חייבים וחצי זכאים? האם זו ראייה ביקורתית או סלחנית של עצמנו? האם הציפיה שמעשיו הטובים של האדם הסטנדרטי יהיו שקולים כנגד מעשיו הרעים מייאשת? מרגיעה/מלחיצה? מנחמת אתכם? איזו מן נקודת מוצא זו לחשבון נפש?
- מה מייצרת אצלכם התפיסה שההכרעה של חייכם ושל כל העולם מוטלת על כף המאזניים ומושפעת מכל מעשה קטנטן? איזה משקל התפיסה הזו נותנת לכל אדם וליכולת הבחירה שלנו?
- מה משמעות המילה 'לעולם' שפותחת את הבריתא? האם ההכרעה אכן מתרחשת או שהדלת נשאר תמיד פתוחה להכריע מחדש?

לסיום, בשערי שנה חדשה, בפסיעה האישית והכללית על המאזניים המתנדנדים בין יאוש לתקוה, בין כוחו של העץ היחיד ביער לכוחה של העדה, בין הכל צפוי וכבר הוכרע לבין הכל פתוח עוד לא מאוחר, בתפילת נעילה אנו מבקשים 'פתח לנו שער בעת

נעילת שער'. מוזמנים לשתף במשהו שהיתם רוצים שיפתח לכם כיחידים ולכולנו
כחברה השנה.